

ВПЛИВ ЩІЛЬНОСТІ КРОН ДЕРЕВОСТАНУ НА ПІДРІСТ У ДІБРОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

М.М. Діденко, к.с.-г.н., доц.

В.В. Горошко, к.с.-г.н., доц.

Державний біотехнологічний університет

В останні роки відбуваються радикальні зміни у відношенні суспільства до лісів, пов'язані з усвідомленням їх біосферного значення. Питання збереження, посилення екологічних і соціальних функцій лісів, забезпечення їх сталого (невиснажливого) розвитку стають пріоритетними у національних лісових програмах багатьох країн і розглядаються на одному рівні з проблемами продуктивності й товарності насаджень [1]. Враховуючи важливе значення дібров в житті людства їх відтворенню повинно надаватись першочергове значення [2].

Наші дослідження проведено в умовах свіжої кленово-липової діброви Скрипаївського НДЛГ. З аналізу сучасного стану насаджень встановлено, що дані насадження сформовані переважно з головної лісоутворюючої породи – дубом звичайним, який у складі насадження займає від 5 до 9 одиниць. Інші породи, такі як: ясен звичайний, клен гостролистий та липа дрібнолиста займають від 1 до 4-х одиниць складу. В умовах підприємства дуб звичайний за продуктивністю переважає на 66% інші породи. Санітарний стан насаджень в умовах підприємства представлений в основному другою (ослаблені) та третьою (дуже ослаблені) категоріями. Наявність на пробних площах значної кількості дерев 4-ої, 5-ої та 6-ої категорії в насадженнях стиглого та перестійного віку, свідчать про не задовільний санітарний стан насадження в цілому та необхідності проведення санітарних рубань. Встановлено, що процеси всихання сильніше проявляються у пристигаючих, стиглих, та перестійних насадженнях із середнім індексом стану 2,2-3,1 одиниці.

Також слід відмітити, що кількість природнього поновлення в умовах піднаметового простору на період проведення досліджень (2005-2010рр.) коливається від 1 до 120 тис. шт./га. При цьому видова структура підросту схожа із структурою ювенільного однорічного покоління. Дольова участь дуба в якій періодично зменшується, натомість зростає участь клена гостролистого, клена польового та ясена звичайного. Нерівномірна структура розподілу природнього поновлення дуба звичайного за віком, знаходить і своє відображення у його розподілі за висотою де найбільшу частку займає поновлення висотою до 50 см.

Відомо, що найбільш вразливими до несприятливих чинників середовища є сходи та 1-2-річний підріст. У той же час значна частина від 15-35% підросту старшого віку є нежиттєздатна або представлена сумнівними екземплярами. В насадженнях із повнотою 0,5-0,7 одиниць кількість природнього поновлення дуба звичайного є більш стабільною і перевищує 1 тис. шт./га. Нерівномірність розташування по площі

материнського деревостану та освітленість піднаметового простору є причиною групового розміщення і різної забезпеченості поновлення окремих ділянок (трапляння підросту дуба звичайного від 10 % до 76 % ділянок). При цьому найбільша кількість природнього поновлення зосереджена під проєктивним покриттям до 10%, що вказує про приуроченість поновлення до більш освітлених місць (відкритого простору). Зі збільшенням частки проєктивного покриття, а відповідно і зменшенням інтенсивності освітленості піднаметового простору, значно зменшується і кількість поновлення деревних порід. Як наслідок і майже повна відсутність поновлення дуба звичайного в насадженнях повнотою 0,7-0,8 одиниць.

Встановлено, що затінення природнього поновлення кронами материнських дерев суттєво впливає на ріст і розвиток останнього. Основна кількість поновлення зосереджена під проєктивним покриттям крон дерев до 10%. При проєктному покритті від 20 до 100% кількість поновлення значно зменшується. Найбільша кількість порід спостерігається у групі проєктивного покриття кронами дерев в межах 10-20%, але серед цієї групи порід зустрічаються породи які за нашими даними краще зростають в умовах проєктивного покриття – 41-100%, а саме клен польовий, липа дрібнолиста. В проєктному покритті від 41 до 100% найгірше росте дуб звичайний, натомість в'яз найкраще серед представлених порід почуває себе в цих умовах. Найбільша кількість поновлення представлена ясенем звичайним який складає – 57%, клена польового – 16%, клена гостролистого – 12,2%, в'яз – 6%, липи дрібнолистої – 5%, значно меншою кількістю представлено поновлення дуба звичайного – 3,8% від загальної кількості поновлення в насадженнях. За станом поновлення зазначених вище порід можна класифікувати як «задовільне». В свою чергу природнє поновлення дуба звичайного як у кількісному так і якісному відношенні є значно гіршим, про що свідчить перехід поновлення дуба до стану «торчків», тобто тих що мають ознаки багаточисельного відмирання верхівки та її відновлення. Таким чином на даному етапі найбільш успішним у процесі природнього лісовідновлення стиглих та перестійних насаджень можна вважати поновлення за рахунок ясена звичайного.

Література

1. Букша І.Ф. Концептуальні положення моніторингу лісів України. Лісівництво і агролісомеліорація. Харків: УкрНДІЛГА, 2001. Вип. 100 С.12-16.
2. Синякевич І.М. Економіка лісокористування: Навчальний посібник. Львів.: ІЗМН, 2000. 402 с.